

Hur kan vi utvärdera flernivåstyrda program?

Frida Karlsson & Olov Wolf-Watz, Strategirådet AB

Flernivåprogram för att hantera och lösa komplexa samhällsproblem

- Utgår från att ett specifikt värde kan åstadkommas mer effektivt genom involvering av flera aktörer
- Decentraliserad styrmodell där mandat över hela eller delar av genomförandet fördelas till aktörer på lokal eller regional nivå.
  - Syfte: frigöra lokalt engagemang och säkerställa användbarhet

Teoridrivnen utvärdering användbar för att värdera och förklara effekter i komplexa verksamheter

- Teoribaserad utvärdering utgår från en explicit förändringsteori (eller programteori) för att dra slutsatser huruvida och hur en intervention bidragit till observerat resultat
- Antar att det finns en sammanhållen teori
- Oproblematiskt i utvärderingar av starkt centraliserade program
- Men riskerar att tappa i relevans i decentraliserade program

Flernivåstyrda program som möjliggör för flera programteorier ställer andra krav på utvärderare

- En programteori som inte speglar det faktiska programmet blir ett ofullständigt utvärderingsverktyg
- Behov av strategier för att hantera variation i avsikter och syften som möjliggörs i decentraliserade program

Olika utgångspunkter för värdering av decentraliserade flernivåprogram

- Decentraliserade program med *parallella* programteorier
- Decentraliserade program med *konkurrerande* programteorier
- **Decentraliserade program med *dominerande* lokala programteorier**

Vad utmärker program med dominerande lokala programteorier?

- Saknar sammanhållen teori om hur programmet i sin helhet är tänkt att skapa effekter på kort och lång sikt
- Projekt/insatser utformas helt och hållet från lokala behov
- Lokala programteori för enskilda projekt blir helt styrande

Exempel från en pågående utvärderingen av Plug In 2.0

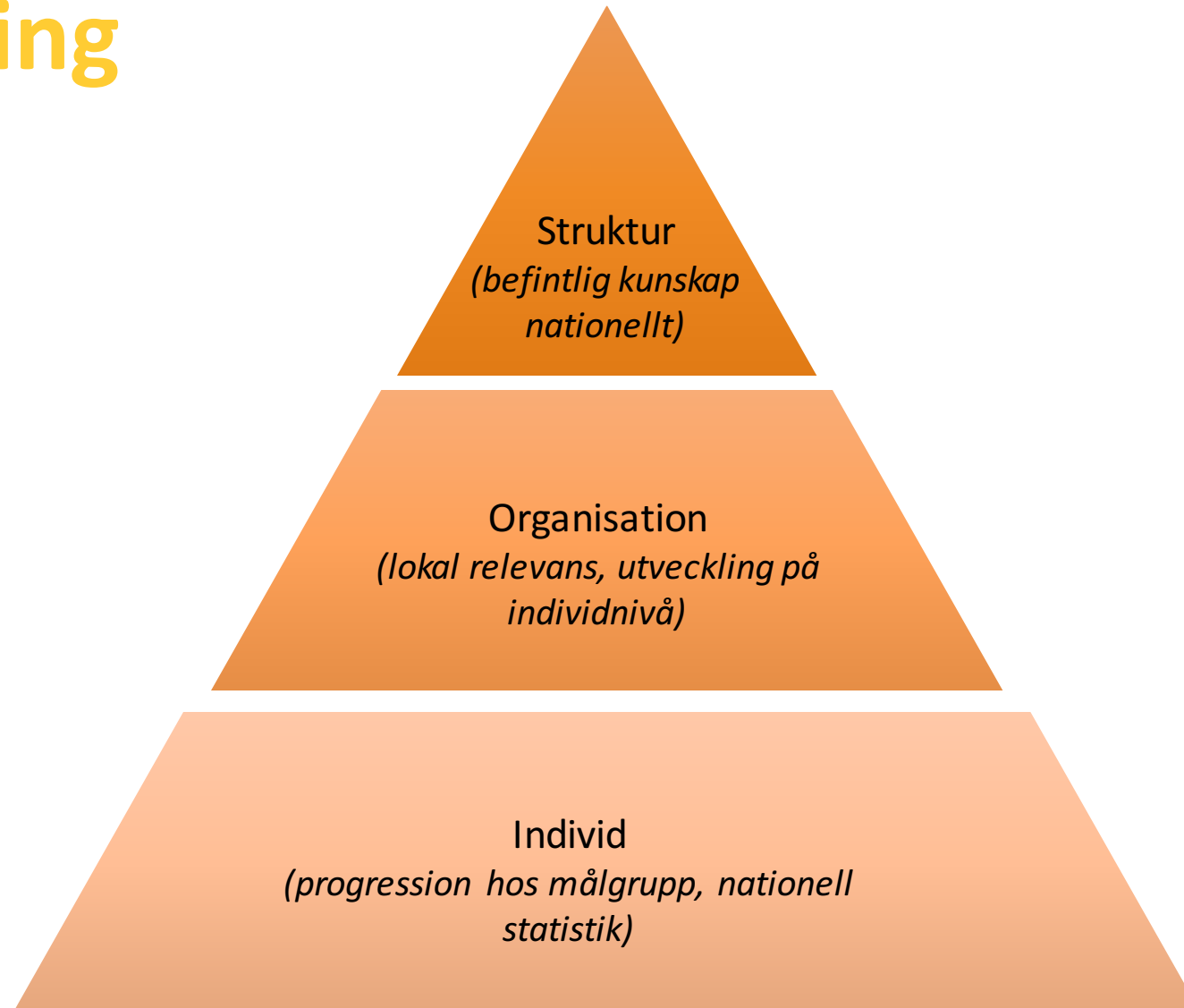
- Ett samverkansprojekt mellan SKL och åtta regioner i Sverige
- Syfte: att höja kvaliteten i grund- och gymnasieskolan
- Flernivåsatsning med decentraliserad styrmodell
- Saknar sammanhållen teori som beskriver hur projektverkstäderna tillsammans ska bidra till en ökad kvalitet i grund- och gymnasieskolan

Tillvägagångssätt för värdering i tre steg

1. Identifiera vilka nivåer som satsningen/programmet är tänkt att bidra med förändring (individ, organisation och strukturnivå)
2. Identifiera norm för värdering för respektive nivå
3. Värdera förändringen på respektive nivå i förhållande till tillgänglig norm

Tillvägagångssätt för att identifiera norm för värdering

strategirådet

Avslutande reflektioner

- Ofta ses programutvärdering som ett pussel där olika delar tillsammans är tänkta att skapa en större helhet
- Visat sig problematiskt i vissa decentraliserade program/satsningar
  - Fokus på att möta ett lokalt kunskapsbehov
- Ställer krav på alternativa strategier – exempelvis genom att värdera programmet utifrån dess olika delar

Tack!

strategirådet

Typ	Beskrivning	Utgångspunkt för teoribaserad utvärdering
Decentraliserade program med parallella programteorier	<ul style="list-style-type: none"> • Programmet har en tydlig målsättning som beskriver hur den är tänkt att bidra till effekter på kort och lång sikt • Projekt/insatser utformas för att möta lokala behov, utifrån en övergripande behovsbild om hur enskilda projekt/insatser bidrar till programmets övergripande målsättning 	<ul style="list-style-type: none"> • Analys av i vilken grad konkurrerande programteorier föreligger • Jämförelse av överlappat mellan lokala programteorier och överordnad programteori • Värdering av hur stora överlappen är i relation till de delar som inte överlappar
Decentraliserade program med konkurrerande programteorier	<ul style="list-style-type: none"> • Programmet har en övergripande målsättning som beskriver hur den är tänkt att bidra till effekter på kort och lång sikt • Utformning av projekt/insatser lämnas öppet för olika aktörer att själva utforma utifrån lokala behov. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analys av i vilken grad konkurrerande programteorier föreligger • Jämförelse av överlappat mellan lokala programteorier och överordnad programteori • Värdering av hur stora överlappen är i relation till de delar som inte överlappar
Decentraliserade program med dominerande lokala programteorier	<ul style="list-style-type: none"> • Programmet har en bred målsättning som ger en riktning för innehållet i programmets projekt/insatser men saknar beskrivning av hur programmet är tänkt att bidra till effekter på kort och lång sikt • Utformning av projekt/insatser lämnas öppet för olika aktörer att själva utforma utifrån lokala behov 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifiering av på vilka nivåer som programmet är tänkt att bidra med effekter • Identifiering av norm för värdering för respektive nivå • Värdering av respektive nivå i förhållande till tillgänglig norm